

*I*s er (weer) een grote burgeroorlog op komst?

Jan Bauwens - - - augustus 2009

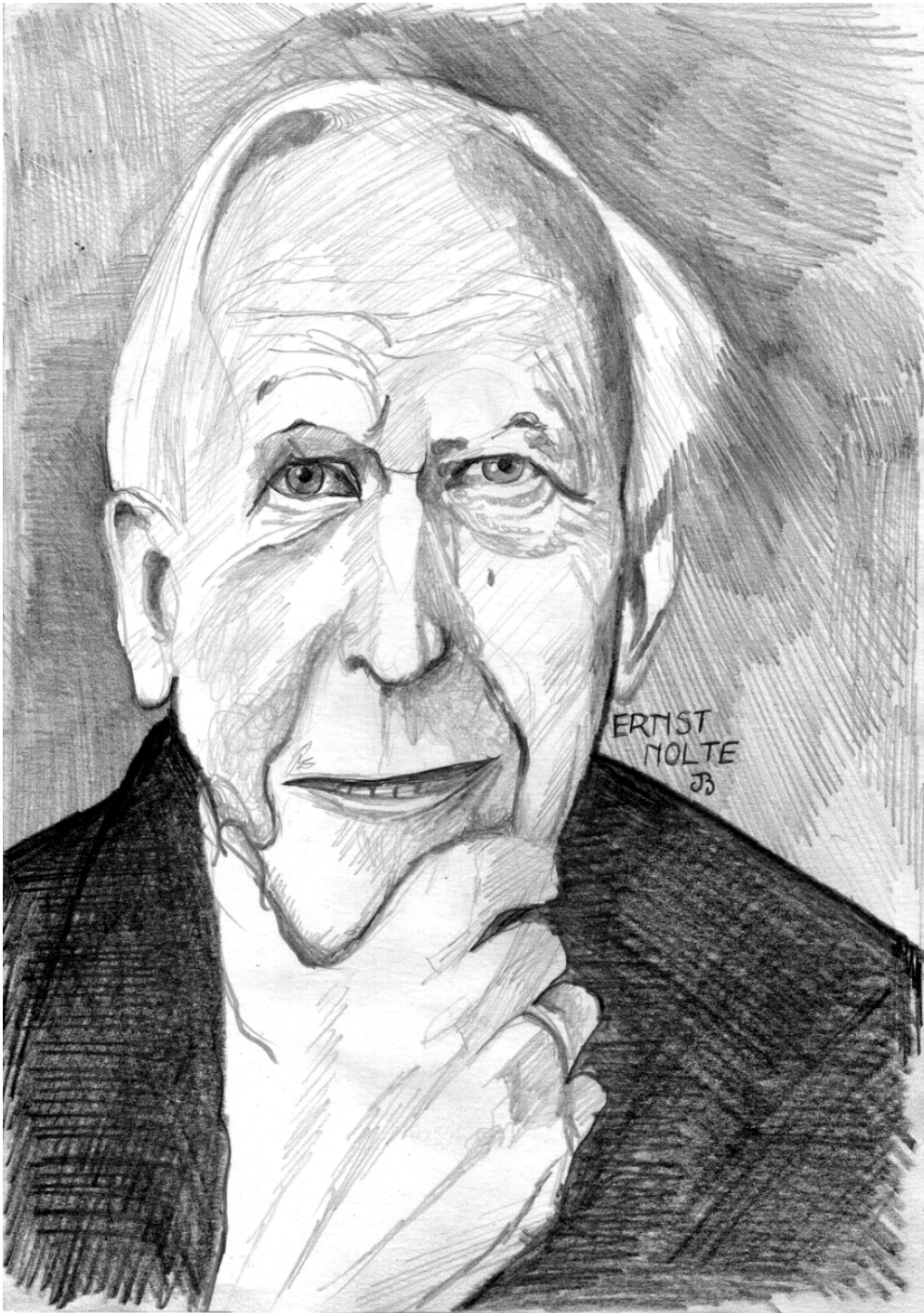
1.

Wie zegt dat er oorlog komt, heeft altijd gelijk en evenzeer is het waar dat we die volgende oorlog steeds meer nabij komen. En laten we daar aan toe voegen: als er oorlog komt, dan zal het waarschijnlijk een burgeroorlog zijn. Deze laatste stelling wint trouwens aan geloofwaardigheid als wij erin slagen om zoniet alle dan toch de grootste onder de oorlogen als burgeroorlogen voor te stellen.

Burgeroorlogen ontstaan waar (in eenzelfde streek) voornamelijk op grond van etnie, politiek of religie onderscheiden groepen elkaar gaan bevechten. Burgeroorlogen zijn door de band zeer geladen, langdurig en bloedig.

Er bestaat een theorie - van de hand van de historicus Ernst Nolte - volgens welke in het Europa van de voorgaande eeuw niet zozeer twee wereldoorlogen hebben gewoed, maar wel één lange, aanslepende burgeroorlog, meer bepaald tussen communisten en fascistten. (1) Volgens die (oorspronkelijk marxistische) theorie is het fascisme een antimarxisme dat strijd voert met een tegengestelde ideologie maar met dezelfde (wrede) methoden. (2) Nolte en de zijnen beweren dat al die ellende het resultaat is van het supervoorbeeld

van terreur, namelijk Robespierre in de Franse revolutie. (3)(4)

Ernst Nolte (°1923) Duits historicus volgens wie er geen twee wereldoorlogen zijn geweest doch één grote Europese burgeroorlog, met name gevoerd tussen fascist en communisten, allebei totalitaristen. De shoa zou niet uniek zijn. Later werd Nolte bijgetreden door publicaties over honderd miljoen slachtoffers van het communistische regime.

Realistischer lijkt mij de theorie die voorhoudt dat oorlog het verlengstuk is van de economie - een theorie die dus stelt dat wij voortdurend in een staat van oorlog verkeren: voor het merendeel van de tijd bestrijden wij elkaar louter economisch en is het geweld geïnstitutionaliseerd; nu en dan echter grijpen we naar de wapens. Vrede is dan middels maatschappelijke spelregels gekanaliseerde oorlog. Die zogenaamde vrede is nog steeds oorlog, maar dan wel een oorlog die nog uitsluitend de verliezers stoort en niet langer diegenen die aan de winnende hand zijn. Deze laatsten leven immers in vrede omdat zij bezitten wat de eersten vooralsnog hopen te zullen verkrijgen. Maar die hoop geraakt op, de schellen vallen de gedupeerden van de ogen en het geweld breekt uit...

Vrede is een vrucht van vertrouwen, maar slechts een deel van de bevolking is dat vertrouwen waard - het andere deel misbruikt het door diegenen die vertrouwen in hen stellen, middels dat vertrouwen zelf te ondermijnen. De bedrieger wint altijd omdat zijn bedrog pas zichtbaar wordt nadat het hem zijn winst heeft opgeleverd. De gedupeerde slaat in zijn ogen alleen maar een mal figuur en wordt door hem feitelijk uitgelachen. De rechtvaardigheid is zoek waar spelregels mensen onderverdelen in verstandigen (zij die de regels níet volgen) en naïevelingen (zij die dat

wél doen), en waar goedheid een synoniem van domheid geworden is en het kwaad wordt bejubeld als was sluwheid een kenmerk van hoge intelligentie. Bovendien bewerkt de algemene lafheid dat de sluwen worden gesteund door wie geloven of hopen onder hun mantel te zullen kunnen schuilen. Al die zaken maken dat de vrede een hoogst labiele toestand is, dat een oorlog onder burgers altijd onderhuids zal blijven broeden en nu en dan ook echt zal uitbreken in al zijn hevigheid.

Het wordt echter mettertijd onduidelijker welke politieke opvattingen al dan niet elkaars opponenten vormen in hun pogingen om de vrede te handhaven of om dus een maatschappij in dan toch een zeker evenwicht te bewaren en haar te laten ontwikkelen. Fascisme staat niet tegenover communisme, alleen al omdat deze bestuurssystemen *allebei* hun gezag ontlenen aan het feit dat ze stokken (in het Latijn: 'fasces') achter de deur hebben staan. Zelfs de democratie kan zonder die stokken geen kant op. Een groot Russisch auteur beschrijft in een kortverhaal waarom ondanks de afwezigheid van staatscontroleurs, de WC's in het zogenaamde vrije Westen altijd zo proper zijn: een vernuftig mechanisme verbindt daar de hendel voor het doorspoelen met het deurslot en, zolang men niet doorgespoeld heeft, blijft men in de WC opgesloten zoals een crimineel in zijn cel. (5) Het schijn-

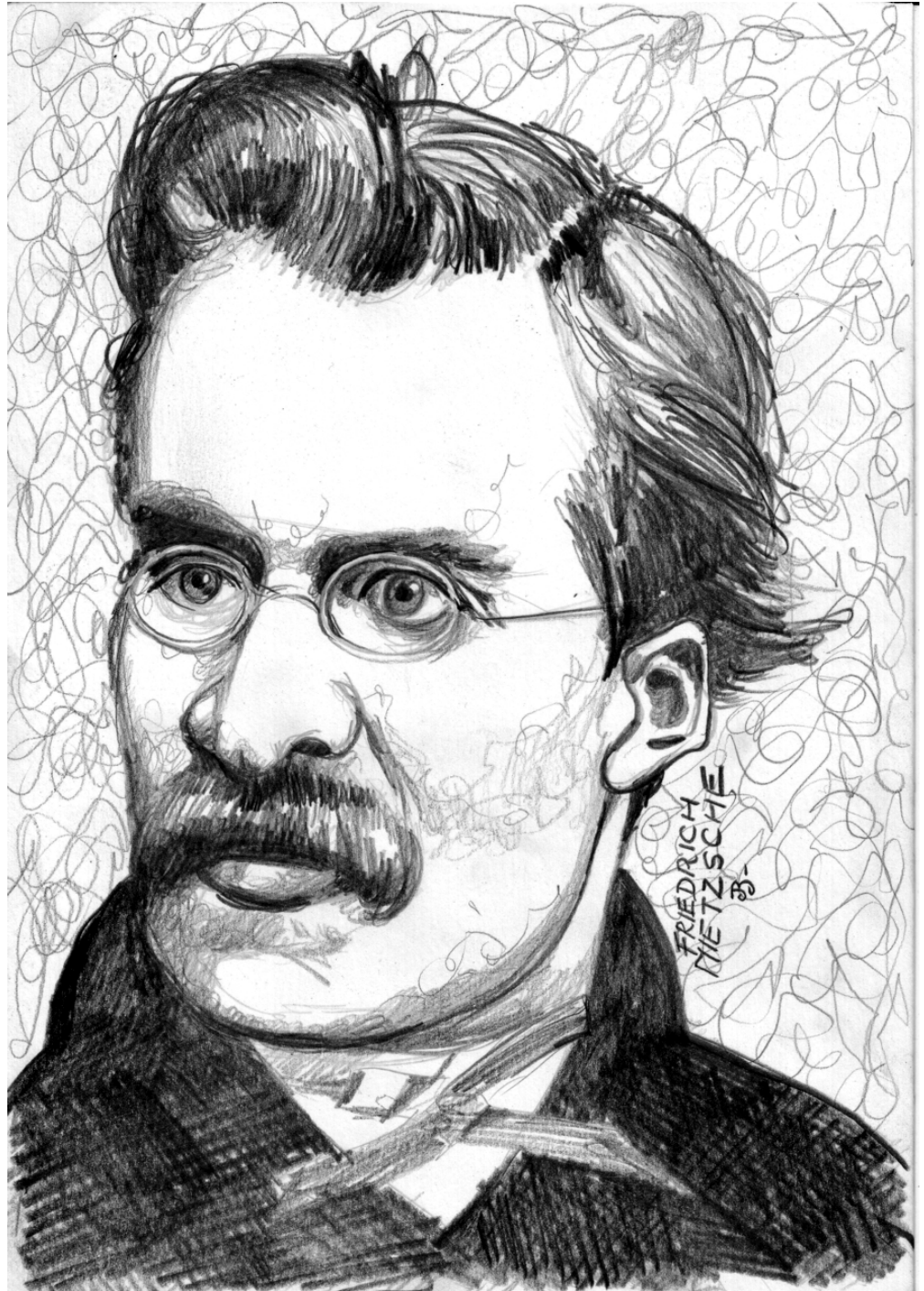
baar plichtsbewuste gedrag in de zogenaamd vrije landen is met andere woorden niet het gevolg van inzicht en het resulteert evenmin uit een vriendelijk verzoek of een bevel: het is daarentegen een dwang die in de maatschappelijke structuren zelf is ingebouwd en die derhalve even genadeloos is als de brute natuur. Die genadeloosheid die aan het extreem liberalisme eigen lijkt te zijn, zorgt voor de schrijnende bedelarij, voor allerlei verslavingen, voor het afzichtelijke 'plezier' (lees: het verteer en de spil- en speelzucht) van de rijken en uiteindelijk ook voor het geweld dat de samenleving ontmenselijkt. Tolerantie in de zin van het vermogen om te verdragen dat er buiten de lijntjes wordt gekleurd en dus in de zin van vergevensgezindheid, is niet oneindig uitrekbaar doch kent grenzen welke worden opgelegd door de drang tot zelf- en soortbehoud.

Politieke systemen lijken wel herleidbaar tot elkaar, ze lijken in wezen niet verschillend, behalve dan misschien dat ene systeem van de democratie, mits het een soort van systeemloosheid blijft verzekeren, wat wil zeggen: een onafgebroken opheffing van het bekomen systeem. Democratie lijkt wel voorlopigheid, systeemloosheid maar géén anarchie, omdat de systeemloosheid als zodanig een (geldig) beginsel is. En indien democratie nu maar eens en voorgoed gedefinieerd werd als een systematische systeemloosheid, dan

konden misschien ook op langere termijn die gevaren worden weggewerkt waarvoor heden allerlei mensonwaardige *cordons sanitaires* dienen uitgevonden te worden. Dat lijkt een reusachtige opgave weliswaar, maar misschien is het de enige nog te bewandelen weg naast die snelweg die recht naar steeds weer nieuwere oorlogen voert...

2.

Er zijn historici die geloven dat in de voorgaande eeuw niet twee wereldoorlogen woedden maar veeleer één langdurige burgeroorlog, meer bepaald tussen communisten en fascistten. Die twee ideologieën zijn weliswaar onderling tegengesteld, maar hun methodes zijn gelijkaardig, en dit wil zeggen: allebei even wreedaardig. Qua wreedheid lijken ten slotte alle politieke systemen in hetzelfde bedje ziek, behalve dan misschien de democratie, maar dan op voorwaarde dat zij de systematische systeemloosheid belichaamt. Het kwaad blijkt immers telkens in het systeem zelf te zitten: niet in welbepaalde systemen, maar in elk systeem: het kwaad *is* de systematisering, en daarom ook zegt Friedrich Nietzsche niet toevallig: „Der Wille zum System ist ein Mangel an Rechtschaffenheit." (6)

Friedrich Wilhelm Nietzsche (1844-1900) Duitse filosoof en filoloog.

Vertrouwen, daar draait het in wezen om wanneer oorlog en vrede ter sprake zijn. Want indien het vertrouwen algemeen was, dan waren de regelgevingen en de wetten volstrekt overbodig. Nu zitten zij ons op de hie-

len, als waren zij de argusogen van onze medemensens zelf. Regels en wetten worden des te meer nodig geacht naarmate het wantrouwen groter is: zij regelen de economie als het ware "exact tot op de centiem" en er is ook geen rust als in de calculus op het eind van de dag een kwartje overschiet. De vrede wordt als het ware door een bonte variëteit aan regels en aan wetten ondersteut, precies zoals een enorme schuur aan alle kanten en zijden ondersteut wordt door ontelbare staken en pilaren. Maar het wantrouwen verlicht de arbeid niet, het maakt die slechts lastiger omdat het een groot stuk van de voorradige energie opsloort terwijl het verder toch altijd geheel onproductief blijft. Wantrouwen scheidt wantrouwen, en zo blijft deze tumor groeien, totdat hij tenslotte alle voorradige krachten naar zich toe trekt en er niets meer overschiet voor het eigenlijk werk dat de gemeenschap in leven moet houden en moet laten groeien. Het systeem wordt dermate log dat het de dood betekent van al datgene in wiens dienst het oorspronkelijk placht te staan. Precies omdat het systeem werd ontworpen uit argwaan, terwijl argwaan nog meer argwaan scheidt, is systematisering uit den boze.

Voor de staatsvorm die 'democratie' heet, bestaan heel wat omschrijvingen, maar als men het wezen ervan onderzoekt, dan moet men tot de bevinding komen dat de kern

ervan ligt in haar *redelijkheid*, welke immers fel contrasteert met het geweld van, bijvoorbeeld, dictatoriale systemen. Toegegeven dat in verkiezingen en stemronden de rede als zodanig dan toch enigszins de mist ingaat aangezien het maar zelden het geval blijkt dat de meerderheid het bij het rechte eind heeft: aan democratisch genomen beslissingen gaan hoe dan ook onderzoeken, tellingen en debatten vooraf welke allemaal principieel open staan voor de kritiek van de burger. Het grootste gevaar voor de democratie bestaat misschien wel in het feit dat enkele grote partijen als het ware de dictatuur onder elkaar gaan verdelen, terwijl zij in de verkiezingen de individuele burgerlijke stemmen feitelijk opvreten en afvlakken. Immers, door het feit dat politieke partijen vaak geen andere inhoud hebben dan de naam waarmee ze zich onderscheiden van hun politieke rivalen, ontdoen ze eigenlijk alle individuele stemmen van hun inhoud, zodat aldus van de aanvankelijke redelijkheid uiteindelijk nog heel weinig overschiet.

In geval van eerlijke verkiezingen resulteert een verkiezingsoverwinning uit een getal dat een aantal kiezers vertegenwoordigt. En een eerste vraag hierbij kan luiden: hoeveel percent van die kiezers, kiezen op grond van redelijke argumenten? Edoch, direct daarbij aansluitend moet men ook vragen naar de grond van die redelijkheid, welke immers

zichzelf teniet doet als de onderliggende motieven egoïstisch en geheel ónredelijk zijn... en dat blijken ze ook vaak te zijn. Een kiezer stemt bijvoorbeeld voor een partij die alle snelheidsbeperkingen in het verkeer wil opheffen, en die daarvoor ook allerlei schijnargumenten aanbrengt, zoals bijvoorbeeld de theorie dat een toename van de gemiddelde snelheid zorgt voor minder verkeer op de baan. Edoch het motief van die kiezer is gebeurlijk louter sensatiezucht: hij bezit bijvoorbeeld een snelle wagen waarmee hij zijn frustraties afreageert. Zodoende functioneert de zogenaamde redelijke argumentatie in dit politieke spel nog louter als alibi, als dekmantel voor volstrekt redeloze beweegredenen van egoïstisch ingestelde individuen. Al wie deze vrees een ogenblik aan enkele concrete situaties toetst, zal algauw merken dat het hier alerminst om uitzonderingen gaat maar veeleer om de regel. Net zoals dat het geval is in het bedrijfsleven met de zogenaamde "dubbele boekhouding", of in de juridische wereld met de wetten die soms nog uitsluitend lijken te bestaan om hun achterpoortjes te verbergen, blijkt het op meer vlakken vaak de algemene tendens dat het redelijke verworpen is tot een louter rookgordijn waarachter zich dan de volstrekt arbitraire zaken aan het oog onttrekken. De rede die oorspronkelijk in dienst staat van een openheid welke het wantrouwen de wind

uit de zeilen moest nemen, blijkt vaak zelf nog slechts als rookgordijn te functioneren.

Om te vermijden dat een democratie aldus wordt uitgehold, dienen dan ook àlle systemen gewantrouwd te worden, inbegrepen het systeem van de rede. Dat redelijkheid en logica allerm minst klaar en duidelijk zijn, wordt aangetoond door de onvergankelijke successen van welsprekendheid en reclame, welke steeds kunstiger balanceren op de grens van waarheid en leugen. De leugen is tot een 'kunst' uitgegroeid, of tot een 'wetenschap' van het bedrog, en de door prof. Charles Strickley reeds in 1955 gepubliceerde gegevens over psychopolitiek (7) zijn slechts voorbeelden onder vele andere die aantonen dat de vrees terzake allerm minst zonder grond is. Edoch, wat rest ons dan nog als wij ook de rede moeten wantrouwen, wiens licht volgens talloze verlichte geesten de beste remedie tegen het wantrouwen vormt? Want als wij ons niet vergissen is hiermee een uiteindelijk probleem onder (uiteraard nog veel te schamele) woorden gebracht: het licht van de rede blijkt niet altijd dat van de waarheid te zijn...

3.

De redelijkheid en de waarheid zijn elk andere zaken, zoals ook de logica en de waarheid verschillend zijn, en zoals de wiskunde en de waarheid dat zijn, of de zintuiglijke ervaring en de waarheid: oppervlakkig bekeken lijken die dingen elkaars evenbeelden doch bij nader onderzoek gaan ze vaak over heel verscheidene terreinen. De waarheid is (slechts) één van de vele mogelijke waarden, naast bijvoorbeeld de goedheid en de schoonheid waarmee zij een soort van Platonisch driemanschap vormt. Maar in Aristotelische zin zijn daar ook nog categorieën zoals de hoeveelheid, de hoedanigheid, het waardoor en het waarom en zo meer - twaalf in totaal. Anders dan in die Aristotelische categorisering, geloven wij niet dat de waarheid en de waarde nevensgeschikte categorieën zijn: ons inziens is de waarheid een waarde, doch niet andersom. Het ligt trouwens voor de hand dat de waarheid een specifieke waarde is: het is namelijk die waarde waarvoor de waarheid het waardecriterium vormt. Over de waarheid immers kunnen wij zeggen dat zij waardevol is, terwijl het zinledig is om over een waarde te zeggen of zij al dan niet waar is. Ook het goede en het schone zijn niet waar of onwaar; ze zijn echter wél waardevol. En zo ook kan de redelijkheid haar schoonheid hebben en kan

men spreken over de *elegantie* van een wiskundig bewijs of over de *schittering* van een redevoering. Een wiskundig bewijs kan waar zijn, doch (binnen een welbepaald kader) tegelijk volstrekt waardeloos in het leven van alledag. Een redevoering kan meeslepend zijn precies omwille van haar doortastende argumentatie, maar daarom hoeft zij nog niet te stroken met de waarheid. Door de eeuwen heen werden de meest fantastische theorieën, vaak stammend uit de wildste fantasieën en uit het wensdenken van het primitiefste mensdom, welhaast wetenschappelijk onderbouwd met quasi meetkundig bewezen stellingen, denk maar aan de systematische theologie van het genie van Thomas Aquinas dat duizend jaar en langer de machtigste kerk ooit heeft geschraagd. Het empirisme, de theorie van Berkeley en talloze andere filosofische systemen zijn elk voor zich volstrekt verdedigbaar zonder dat ze onderling verzoenbaar zijn en terwijl ze elkaar zelfs radicaal tegenspreken. Een gedrag kan al dan niet redelijk worden genoemd maar het is niet waar of onwaar. Sommigen kiezen voor de rede, de *ratio*, en zij plaatsen deze op een hoge trap en brengen haar eer; anderen daarentegen verkiezen het om de gevoelens belangrijker te achten, en nu en dan laten zij de rede dan ook voor wat ze is. Over gekken wordt trouwens gezegd dat zij nog *slechts* over hun rede beschikken, al wor-

den zij in een ander perspectief geïdentificeerd met die mensen die volstrekt *redeloos* zijn. Analoog kan men beweren dat het zoeken naar waarheid onze zekerheden versterkt terwijl, in een heel ander perspectief, kan aangetoond worden dat de waarheid geen zekerheid verdraagt en ook andersom: het ware kan nooit worden verwoord, het is onmeetbaar, en het meetbare en het zegbare zullen altijd veel te bekrompen zijn om ooit het ware te kunnen benaderen.

Omdat de waarheid veel omvattender is dan de redelijkheid, kunnen zelfs de meest uitgebreide (redelijke) systemen haar nimmer ten dienste staan: zij verminken haar onvermijdelijk. Uitleggen waarom iets schoon is, is een aangelegenheid die slechts tot hilariteit kan leiden, en zodoende illustreert de rede haar eigen kortzichtigheid. Het gedrag van opvoedelingen kan niet berekend worden of geconditioneerd naar de wens van de opvoeder, die dan zou degraderen naar het niveau van de dierentemmer, en de opvoedeling naar het niveau van het dier of zelfs naar het peil van het bestuurbare mechanisme. En zo ook kan men van mensen niet verwachten dat zij zich aan regels en wetten ondergeschikt maken - tenminste niet als zij niet overtuigd kunnen worden van hun noodzaak of zin. De waarheid is een heel ander paar mouwen dan alle trucs en

systemen samen die haar aan zich wensen te onderwerpen.

Misschien om die reden zijn parlementaire discussies en gesprekken zo geladen met zaken die heel anders nog dan wiskundig, logisch, vakkundig en correct zijn. Politici dienen naast vakbekwaam ook eerlijk te zijn, betrouwbaar vooral en bedeed met gaven die de intellectueel meetbare kwaliteiten overtreffen en die er niet en nooit toe terug te voeren zullen zijn. Om dezelfde reden baat het niet om de raad te vragen van een ingewijde inzake een probleem waarmee men worstelt, als deze ingewijde niet tegelijk een goede inborst heeft - *in casu*: de bedoeling om hulp te bieden veeleer dan het oogmerk om uit andermans problemen winst te slaan. Kennis kan niet baten als zij niet door goedheid wordt bestuurd, maar bijvoorbeeld door naijver, haat of vernielzucht, zoals ook alle getuigen van de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki dat zullen hebben beaamd. Geniale medici kunnen zich overgeven aan praktijken zoals biologische oorlogsvoering en daarom ook wordt van medici verlangd dat zij de eed van Hippocrates afleggen vooraleer zij aan de slag gaan - in feite zou voor elk maatschappelijk relevant beroep zo'n eed moeten bestaan. Wat steeds weer vaststelbaar is, is wel dat de menselijke wreedheid vaak te maken heeft met een onwrikbaar vertrouwen of geloof in eender wel-

ke systemen, alsof zij in staat waren om de menselijkheid van de mens over te nemen en die in zijn plaats op hun schouders te torsen. Edoch, wat menselijk is kan niet door domme en gevoelloze systemen worden gedaan omdat systemen louter dingen zijn. Mensen zullen nooit ofte nimmer hun menselijke verantwoordelijkheid van zich af kunnen schudden; het zal ons nooit toegestaan worden dat wij ons van de last van ons geweten ontdoen door datgene wat er op drukt, naar systemen over te hevelen. IJdel is de hoop die verlangt naar een wereld waarin goed en kwaad niet meer zouden bestaan omdat zij bijvoorbeeld tot gezondheid en ziekte herleid zouden zijn geworden. Het *streven* dat de ziel en de motor uitmaakt van elk menselijk zijn en handelen, kan nooit worden weggeduwd zonder het leven zelf van de adem te benemen. Van een menswaardige politiek moet daarom worden geëist dat hij onophoudelijk in beweging blijft en nimmer stagneert. Veeleer dan wetten en regels, zullen het de lopende gesprekken en de vele samenwerkingsverbanden zijn die oriënterend moeten werken voor het algemeen gedrag. De imperatieven van ooit dienen zich om te smeden tot uitnodigingen, welke op hun beurt om antwoorden verzoeken die gesprekken op gang brengen, en in die gesprekken als zodanig voltrekt zich dan al dan niet het ge-

beuren dat naar maatschappelijke relevantie streeft.

4.

Bijzonder berucht is zij altijd al geweest: de kloof tussen *theoria* en *praxis*. Hoe sluitend een theorie ook wil zijn: zij is en blijft een systeem en aldus deelt zij in het lot van alle andere systemen en zal zij niet en nooit in staat zijn om die diepmenselijke zaken die in de *praxis* aan bod komen, over te nemen of zelfs maar te verstaan of te beschrijven. De theorie is, zoals de geest zelf, een struisvogel-politische ontsnappingspoging aan een onderliggende realiteit die met ons een gans andere richting uitgaat dan wij wenselijk achten of willen. De theorie behoort tot het gebied van de droom waarin wij, mensen, ons nestelen willen, zo lang als het ons lukt, en dan zien we wel, zo maken we ons er al te gauw en te gemakkelijk van af. Maar er is waarlijk geen alternatief dan het zelfbedrog dat geest heet en theorieën bouwen wij daarom bij de vleet, het stoort ons zelfs niet wanneer ze elkander tegenspreken of wanneer hun ultieme gronden uiterst labiele aannamen zijn. De architectuur van de stellingen en de bewijzen van de heilige Thomas van Aquino is fenomenaal, maar zijn ganse gebouw steunt op de aanname dat

in de verzamelde teksten die wij als de Bijbel kennen, God zelf aan het woord is, zodat niets daarin ondervraagd of betwist kan worden, ook al zou het voortdurend vloeken met de geniale rede die uit deze grondslagen een ganse theologie te voorschijn tovert. Wij, mensen, worden in de praktijk welhaast dagelijks onplezierig geconfronteerd met onze stoffelijkheid en met de vergankelijkheid van allen en van alles dat ooit het licht aanschouwen mocht; we ervaren aan de lijve hoe, naarmate wij ouder worden, de tijd zelf steeds sneller door de jaren jaagt, als maakte hij jacht op onze al te vermetele dromen: waar hij ze ons niet ontnemt, maakt hij dat, ofschoon zij jaren duren, wij ze nochtans ervaren zullen als in één enkel oogwenk aan ons voorbijgegaan.

Een degelijke theorie dient in een goede relatie te staan met de praktijk, en dat begint al met de minitheorie die een simpele uitspraak is en die immers waar is als zij strookt met de zintuiglijk ervaarbare werkelijkheid en met de rest van het handelen naast het spreken en het schrijven. Als het werkelijk regent, dan spreek ik de waarheid als ik ook zég dat het regent, en dan deugt mijn theorie over het weer op grond van haar innige en trouwe band met de 'werkelijkheid', en dan is de praktijk van het openen van mijn paraplu zinnig want daarmee in overeenstemming. Helaas zijn de zaken meestal niet zo eenduidig, en dit op

meer vlakken: soms regent het een heel klein beetje, ofwel regent het zeer plaatselijk, en soms zijn er ook woorden die dit niet exact kunnen aanduiden en moet men de zaken omstandiger omschrijven, dient men te verwijzen naar allerlei wetenschappelijke theorieën en opvattingen, ook inzake de interpretatie van de gedane waarnemingen, en vaak komt daar nog bijzonder veel meer bij kijken. Kortom: tussen theorie en praktijk gaapt een kloof die vaak helemaal niet te overbruggen is en die soms de twee pal tegenover elkaar stelt. Uiteraard is het relateren van de twee aan elkaar, vakwerk.

Een vooraanstaand voorbeeld van de moeilijke relatie tussen *theoria* en *praxis* geeft de maatschappij bijvoorbeeld in de relatie tussen haar werkzaamheid en haar wetten. Het hoofdstuk is veel te uitgebreid om hier ook maar te benaderen, maar we kunnen, heel beknopt, wel stellen dat het de wetten zijn die een staat constitueren, terwijl daarbij uiteraard ook wordt vereist dat het maatschappelijke handelen geheel volgens die wetten verloopt. Het bestel splitst zich daar op in een wetgevende, een uitvoerende en een rechterlijke macht, waarbij de eerste de regels maakt, de tweede past ze toe en de derde controleert dat alles. Waar buiten de lijntjes wordt gekleurd, is sprake van overtredingen en van misdaden,

gaande van fout parkeren met de auto tot doodslag en moord.

Een complexer wordende samenleving vereist complexere wetten, regelgevingen, handelwijzen en controles waarbij niets nog aan het toeval mag worden overgelaten en ook niets in handen van ondeskundigen of malafiden terecht mag komen. Het gevaar daarvoor neemt echter toe naarmate de zogenaamd deskundigen, de gerechtigden en de getrouwen of de ingezworenen, minder deskundig en trouw zijn dan van hen kan worden verwacht, want dan dreigen zij de controle over het ganse spel kwijt te spelen aan zeer waarschijnlijk nog veel ondeskundiger en malafider elementen die naast machtswellust geen ander motief hebben om zich naar voren te werken. En ondeskundigheid of trouweloosheid kan ook bij gezagsdragers voorkomen, temeer waar zij democratisch verkozen worden. Immers, om een land te besturen, of een deel daarvan, hoeven zij op de keper beschouwd helemaal geen kennis van zaken te hebben: het volstaat dat zij door het volk verkozen worden. Uiteraard kunnen ondeskundigheid en onbetrouwbaarheid in een open democratie meestal heel snel worden ontdekt en afgestraft, maar de dreiging van een zeker ongenoegen kan kunstmatig worden aangezwengeld zodat volstrekt ondeskundigen en zelfs criminelen steeds meer terrein gaan veroveren, wat bijzonder nefast is

voor een maatschappij en wat haar binnen de kortste keren om zeep kan helpen.

Een gekend voorbeeld van maatschappelijk belangrijke taken die door deskundigen moeten geleverd worden maar die ondeskundigen naar zich toe trekken omwille van de hoge winstmarges, vindt men in de sector van de nep-gezondheidszorg waar allerlei theetjes en tincturen maar ook pseudo-medische praktijken voor grof geld worden verkocht. Vaak omwille van het onmiddellijke persoonlijke voordeel dat zij hierin vinden, werken officiële en deskundige lui hier nog aan mee, denk maar aan apothekers die ooit al wat rook naar zogenaamde alternatieve geneeskunde, categoriek afwezen, maar die vandaag vaak meer dan de helft van hun winkelruimte vullen met onschadelijke doch eveneens geheel onwerkzame producten, beter gekend onder de benaming *placebo's*. Onlangs nog slaagde een bekend farmaceutisch bedrijf er net niet in om via de apotheken gigantische winsten te gaan maken met de verkoop op grote schaal van een volstrekt onwerkzaam product dat gevaarlijke gsm-straling moest neutraliseren.

Veel schadelijker echter zijn de zogenaamde handlezers, de helderzienden en de paragnost-genezers of hoe ze zichzelf ook noemen, die niet zelden zieke mensen die een internist horen te raadplegen, hiervan afhou-

den om hen zelf te klant te houden en hen 'visites' te doen betalen alsof zij ook werkelijk artsen of zelfs specialisten waren, want die lui blijken de prijzen wel te kennen.

Naast de nep-gezondheidszorg groeit er vanzelfsprekend ook op elk ander vlak, nep: informatie wordt (politiek) gekleurd en zelfs geheel vervalst of achtergehouden in geprivatiseerde media die zich niet meer storen aan ethische regels waarvoor staten wél scrupules horen te hebben. In vele gevallen verpakken zij ordinaire reclame als informatie of zelfs als opvoedkundige informatie die zich niet zelden zelfs het statuut van onderricht durft toe te eigenen. Ook scholen - waar zich het onderwijs en de opvoeding dienen te voltrekken - ontsnappen niet aan die al te vrije markt en zij maken (uiteraard onder tafel) reclame met het gemak waarmee men bij hen het eindexamen haalt. In bepaalde scholen wordt van de beslotenheid van de leraarsvergaderingen met geheim te houden besprekingen, misbruik gemaakt om de 'werknemers' te waarschuwen de lat niet te hoog te leggen, en wel met het argument dat elke leerling dan toch een flink pak lesuren vertegenwoordigt. Voor slechte verstaanders: die scholen blijken er niet voor de leerlingen te zijn, doch geheel andersom, worden de leerlingen daar beschouwd als het cliënteel dat garant moet staan voor de jobs van de lesgevers en de 'op-

voeders'. En uiteraard zakt het onderwijsniveau waar scholen concurreren - niet met kwaliteit maar met precies het omgekeerde.

Nep-gezondheidszorg, nep-informatie, nep-onderwijs, maar ook nep-verkeer, nep-veiligheid, en op den duur ook nep-regeringen en nep-rechtspraak, want waar het winstprincipe alles overwoekert, blijft uiteraard geen enkel domein gespaard van willekeur en van corruptie. Dit op zich zet al aan tot wrevel en tot meer dan wrevel, zodat zich naast de aangetaste officiële instituten allerlei private instellingen gaan nestelen. Edoch... vanzelfsprekend ontsnappen ook dezen niet aan de wetten van de vrije markt, of wat had u dan gedacht, en is wat zij te bieden hebben in het overgrote deel van de gevallen echt erbarmelijk te noemen, want alleen al van deskundigheid is dan vaak helemaal geen sprake meer. Vooral waar mensen geloven dat zij het recht in eigen handen kunnen nemen, loert een gevaar dat ondanks alle waarschuwingen uit het verleden blijkbaar nog veel te sterk wordt onderschat. En hier zijn we echt niet zo heel ver meer af van de grote burgeroorlogen die nu ook in het Westen op de loer liggen.

Zolang iedereen nog genoeg te eten heeft, zolang er nog een zekere overvloed is, een zekere groei of althans wat hoop, is de kans groot dat de vrede kan gehandhaafd blij-

ven. Maar waar een economische crisis woedt, werkloosheid blijft toeslaan en steeds meer mensen gebukt gaan, zoniet onder honger dan toch onder de toenemende frustraties die de wanhoop begeleiden, verwijten zij aan hun bestuurslieden onvermogen, ondeskundigheid en ook trouweloosheid. Dat laatste vaak terecht, want hoe moet het anders gaan heten waar politici ondanks hun onvermogen om de crisis in te tomen, zichzelf op hoge wedden en nog vele andere tegemoetkomingen blijven trakteren, teneinde zo zelf aan de gevolgen van de crisis alsnog te kunnen ontsnappen? Een gevolg is dat mensen die daartoe helemaal niet bekwaam zijn, stukjes van de door politici en de andere bevoegden onvolbrachte taken naar zich toe gaan halen. Concrete situaties zijn er bij de vleet en zij zijn schrijnend.

In bepaalde streken neemt de bevolkingsdichtheid toe en groeit een zeker onveiligheidsgevoel. Er wordt meer ingebroken in de woningen - vooreerst omdat er meer woningen zijn, omdat meer mensen door de reclame aangezet worden tot kopen terwijl zij steeds minder kans hebben op een job en dus op een inkomen, waardoor zij gefrustreerd raken. Maar vervolgens is er ook onrust omdat bij een toenemende bevolkingsdruk de onderlinge concurrentie toeneemt, wat trouwens ook al een puur biologisch verschijnsel is. In het bijzonder bij een gebrek aan sport en aan andere

gezonde concurrentiemogelijkheden zoals studies en jobs, neemt het geweld toe, want hoe anders kunnen ongeordende individuen en groepen zich kwalificeren of onderscheiden, afhankelijk als zij toch wel zijn van een drang welke hen wordt ingegeven door de natuur die immers het sterkste nageslacht wil voor elke soort?

Het geweld neemt toe, of alvast de dreiging daarvan, en in een gelijke tred ofwel, opgehitst, die tred nog voorbijschietend, neemt de repressie toe. Repressie uit zich in preventie en die is zichtbaar en zij stelt vaak bevolkingsgroepen aan de kaak die zich aldus geïsoleerd voelen, zich onterecht beschuldigd weten, en daardoor nog meer onveilig. Van racisme verdachte politieagenten worden op de hielen gezeten door wantrouwige burgerwachten van die etnieën die zich achtervolgd wanen of weten, en die roepen op hun beurt weer burgerwachten in het leven van die etnieën waartoe de genoemde agenten behoren. Politici proberen de spanningen tijdelijk op te lossen door gekleurde agenten te benoemen in gekleurde wijken, of ook nog door te pogen de verschillende etnieën zodanig te vermengen dat zij onzichtbaar worden. Dat kan door allerlei huisvestingsstrategieën, maar dat blijkt pure theorie die noch samenscholing noch bendevoering kan voorkomen. Ook van gemengde huwelijken kan men niet verwachten

dat zij het probleem oplossen: vaak verschuiven ze het naar de gezinssfeer en dan explodeert het uiteraard opnieuw.

Iedereen is wel altijd kandidaat voor dik betaalde en relatief makkelijke en risicoloze banen, maar als geweld opduikt dat vakkundig binnen de perken dient gehouden te worden, schieten er al gauw handen te kort zodat men zich vaak noodgedwongen moet tevreden stellen met elke welwillende hand die zich aanbiedt. De eerder gevaarlijke karweien worden wel beter verloond maar zij lokken niet zo zeer diegenen die over de capaciteiten beschikken om met geweld en gevaar om te gaan, maar veeleer rekruteren zij een categorie van eerder roekelozen ofwel mensen die gewend geworden zijn aan het gevaar, bijvoorbeeld omdat zij uit de wereld van de misdaad komen. Op die manier wordt geweld vanzelfsprekend allerminst ingedijkt doch daarentegen nog aangewakkerd, maar er is op korte termijn geen alternatief en de tijd dringt.

(Wordt vervolgd)

Noten:

(1) Het betreft hier de opvatting van de in 2000 door de rechtervleugel van de christen-democratische CDU met de Konrad-Adenauerprijs gelauwerde verdediger van het Hitlerregime, Ernst Nolte, met *Der europäische Bürgerkrieg 1917-1945: Nationalsozialismus und Bolschewismus*, Herbig Verlag, München 1986.

(2) Stephane Courtois e.a. schrijven in *Le livre noir du communisme. Crimes, terreur, répression*, Ed. R. Lafort, 1997, over o.m. de Goelags (de Russische strafkampen met dwangarbeid), de hongersnood van 1932-'33, de vervolgingen van duizenden en de 'zuiveringen', de repressies gedurende het ganse bestaan van de Sovjets, ook in Oost-Europa (Hongarije, Tsjechoslovakije), in China, Cambodja, Noord-Korea, Cuba, Afghanistan - kortom: een terrorisme dat volgens sommigen, want de cijfers worden betwist, met zowat honderd miljoen doden nog moordender was dan het naziregime...

(3) Deze leider der Jacobijnen maakte gretig gebruik van de guillotine die in Parijs alleen al veertig duizend koppen deed rollen, waaronder die van koning Lodewijk 16 en diens vrouw.

(4) Cf. *Wikipedia*, respectievelijk onder de zoektermen "burgeroorlog", "europese burgeroorlog", "Ernst Nolte", "Jakobijnen", "Maximiliaan de Robespierre" en "Guillotine".

(5) Michail Zojstjenko met het verhaal: *Waarom Duitsers de WC doortrekken*. Zojstjenko (1885-1958) was een dissident schrijver uit het Sovjet Rusland die in 1946 publicatieverbod kreeg. (Met dank aan Dirk Biddeloo).

(6) *Götzen-Dämmerung, Sprüche und Pfeile*, 26.

(7) Het betreft de New Yorkse uitgave getiteld: *Brainwashing: A Synthesis of the Russian Textbook on Psychopolitics*.